

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
7 april 2005

Ons kenmerk
VO/OK/05/14545

Onderwerp
examenprogramma's havo/vwo

Bijlage(n)
vier

Hierbij zend ik u de voorstellen voor de examenprogramma's havo/vwo in verband met de aanpassingen in de profielen per 1 augustus 2007. Deze voorstellen zijn geformuleerd door een samenwerkingsverband van SLO, CEVO en Cito. Zij hebben daarbij op ruime schaal leraren geconsulteerd. Nadat zij mij de voorstellen hebben aangeboden, heb ik vervolgens daarover formeel advies gevraagd aan de vakinhoudelijke lerarenverenigingen. De samenvatting van deze adviezen en mijn besluiten naar aanleiding van een en ander heb ik aangegeven in de bijlage bij deze brief. Ik ben voornemens de examenprogramma's overeenkomstig deze besluiten vast te stellen.

De invoering van de aanpassingen in de profielen havo/vwo moet gepaard gaan met aangepaste examenprogramma's. Dit werd reeds aangegeven in de notitie *Continuïteit en vernieuwing in de tweede fase havo/vwo* (Kamerstukken II, 2001/02, 28 000, nr. 98) en vervolgens in mijn notitie *Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo* (brief van 8 januari 2003, OCW0300015). Bij de aanpassingen gaat het om meer ruimte voor scholen, leraren en leerlingen en om aanpassingen aan de nieuw vast te stellen studielast van de vakken. Vaak is deze studielast groter dan nu (het vak geschiedenis in het havo krijgt bijvoorbeeld 320 studielasturen, tegen 240 nu). In een beperkt aantal gevallen is de studielast kleiner dan nu. Het gaat daarbij met name om wiskunde en natuurkunde in het vwo-profiel natuur & techniek - ter compensatie daarvan is een nieuw geïntegreerd bètavak nog in ontwikkeling.

De ruimte die wordt geschapen is niet zozeer ter verlichting van de leerling, maar eerder om de gelegenheid te geven voor meer gevarieerde werkvormen, voor didactische vernieuwing, voor verdieping en verbreding, voor vaardigheidsonderwijs zonder daardoor het kenniselement te verwaarlozen. Deze ruimte is daarmee tevens een noodzakelijke voorwaarde om een zinvolle discussie te kunnen voeren over een canon in dit deel van het onderwijs.

De principes van de aanpassingen zijn toegelicht in de *Uitwerkingsnotitie examens voortgezet onderwijs* in het kader van Koers VO (mijn brief van 16 december 2004, Kamerstukken II, 2004/05, 29 800 VIII, nr. 152). In bijlage II, punt 1 bij die brief is een en ander uitvoerig toegelicht. Kort samengevat: "Er komt meer ruimte voor scholen om – bij gelijkblijvend niveau – het onderwijs vorm te geven door een nieuwe balans tussen centraal examen en schoolexamen neer te zetten. De eindtermen zullen minder gedetailleerd en op hoofdlijnen geformuleerd worden. De stof en/of omvang van het centraal examen per vak wordt beperkt".

In genoemde bijlage bij mijn brief van 16 december 2004 is een en ander nader uitgewerkt, waarbij o.a. wordt verwezen naar het advies van de KNAW *Ontwikkeling van talent in de tweede fase* en naar waarnemingen van de inspectie (*Onderwijsverslag 2003*).

Zoals uit de bijlage blijkt, heb ik een groot deel van de wensen van de vakinhoudelijke lerarenverenigingen gehonoreerd. Het voornaamste inhoudelijke punt waarop ik ben afgeweken van de mening van de vakinhoudelijke lerarenvereniging betreft het vak geschiedenis. De lerarenvereniging VGN doet een voorstel dat het *feitelijk* praktisch mogelijk zou maken om het huidige examenprogramma met losse thema's te handhaven. Ik acht dat ongewenst. Er is een brede maatschappelijke overeenstemming over de noodzaak dat het geschiedenisonderwijs weer het historische overzicht moet geven waarin het voorstel van de commissie 'De Rooy' voorziet (de tien perioden). De canondiscussie is daarvan een bevestiging. Het voorstel De Rooy moet m.i. worden ingevoerd, zonder nog weer de opening te bieden dat het overzicht van perioden slechts impliciet aan de orde komt door inkadering in thema's die het overzicht vertroebelen. Het voorstel De Rooy, zoals ik dat wil vaststellen, voorziet overigens wel in een thematische verdieping *naast* het historische overzicht. Dat acht ik wel een goede zaak.

De aanpassingen zijn in inhoudelijk opzicht voor het grootste deel gebaseerd op de bestaande examenprogramma's. Alleen daar waar inhoudelijke vernieuwing een stadium had bereikt dat dat opportuun maakte, wordt het uitgangspunt gevormd door voorstellen voor inhoudelijk vernieuwde examenprogramma's. Het gaat om de vakken geschiedenis (voorstel 'De Rooy'), maatschappijleer in het gemeenschappelijke deel (voorstel 'De Rooy'), aardrijkskunde. Voor andere vakken zijn vernieuwingen in een verschillend stadium van voorbereiding, mede in relatie tot de werkzaamheden van de profielcommissies (economie, scheikunde, biologie, natuurkunde, maatschappijleer). Deze vernieuwingen worden dus ingevoerd ná 2007. Voor de verschillende vakken wiskunde in de onderscheiden profielen per 2007 wordt in de loop van dit jaar een voorstel geformuleerd: omdat de nieuwe profielstructuur een herordening vraagt van de wiskunde is hier meer tijd mee gemoeid.

Het is van groot belang, dat de examenprogramma's 2007 tijdig worden vastgesteld. Er is namelijk een ruime periode nodig niet alleen om de uitgevers de gelegenheid te geven om nieuwe leerboeken te maken, maar vervolgens ook voor de scholen om daaruit een gefundeerde keuze te maken en zich op de invoering van de nieuwe leerboeken voor te bereiden. In dat verband voeg ik ter kennisneming correspondentie bij met de organisatie van de educatieve uitgevers.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

(Maria J.A. van der Hoeven)